

Herceghalom Község Önkormányzata Képviselő-testületének
**HUMÁN ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI
B I Z O T T S Á G A**

2053 Herceghalom Gesztenyés út 13.

Telefon: (23) 530-560 Fax: (23) 530-561

E-mail: polghiv@herceghalom.hu, www.herceghalom.hu

MEGHÍVÓ

Herceghalom Község Önkormányzat Képviselő-testületének Humán és Környezetvédelmi Bizottsága **2017. június 20. napján, kedden 17.00 órakor rendkívüli** ülést tart a Polgármesteri Hivatal Tanácskozó Termében, melyre ezúttal tisztelettel meghívom.

Napirendi pontok:

1. Herceghalomban kerékpározásra kijelölendő útvonalra javaslatok megvitatása

Előadó: Czinege Jánosné HKB elnök

Meghívott: Bárányos Mónika SZK elnök

Budai Zoltán SZK – tag

Somogyi Kálmán SZK – tag

Pénzes László, a Biatorbágyi Polgárórség és Önkéntes Tűzoltó Egyesület képviselője

2. 18.00 órától

Gesztenyefák vizsgálatáról készített szakértői vélemény megvitatása

Előadó: Czinege Jánosné HKB elnök

Meghívott: Móczár Béla kertészmérnök

3. EGYEBEK

Herceghalom, 2017. június 13.

Czinege Jánosné sk.
HKB elnök

SZAKVÉLEMÉNY

Herceghalom Község Önkormányzata

RÉSZÉRE

Tárgya: Fasor vizsgálata

Készítette: Móczár Béla kertészmérnök

Parképítési és zöldfelület fenntartási

Gyémántkoszorus Igazságügyi szakértő

A Herceghalom Község Önkormányzata 2017. március 14-én megbízott, hogy a település területén a Gesztenyés és Zsámbéki utakon található Vadgesztenye fasor minőségét vizsgáljam meg. A felkérés az idősebb és középkoros fákra vonatkozik, az elmúlt években pótolts kis fák minőségre nem.

A vizsgálat a fák állagára terjed ki, melyek azok a növények melyek a terület használóit veszélyeztetik jelenleg, illetve belátható időn belül, ami szakmai gyakorlat szerint 4-5 évet jelent.

A felkérés értelmében szakvéleményben a szakértőnek a következő kérdésekre kell választ adnia:

- 1./ Melyek azok a fák melyek eltávolítása azonnal indokolt.
- 2./ Melyek azok a fák melyek azonnali ápolást, metszést igényelnek, megmaradásukra még belátható időn belül remény van.
- 3./ Javaslat a meghagyandó fák ápolására.
- 4./ Kertészeti módszerekkel meg lehetett-e előzni a fa kidőlését, elöregedését ?
- 5./ A szakértő megjegyzési, észrevételei

Az írásbeli felkérést követően a területen 2017 március hónapban több alkalommal is **helyszíni szemlét** tartottam. Az azonnali szemlét az indokolta, hogy **a fákból újabb károk keletkezhetnek**, illetve az esetleges kivágásokat és ápolási munkát lehetőleg azonnal, még a lombfakadás előtt el kell végezni, mert a kifejlett lomb tömeg megnöveli a már sérült ágrendszer letörésének lehetőségét. A szemlén megbízómat Pál Gábor Úr képviselte, akit megállapításaimról szóban azonnal tájékoztattam, felhívtam figyelmét az út menti akác fák minőségére és azok veszélyes voltára, továbbá a templom melletti nyárfa minőségére és a zöld juhar fákra is. Azok azonnali kivágása indokolt, ezen anyag nem képezte a szakvélemény tárgyát, de a munka elvégzését a lakók biztonsága indokolja. Kérésre ezen fákat díj mentesen kijelölöm. A Nyár kijelölése meg is történt.

A szemle alkalmával a területről jellemző képeket készítettem, melyeken a fasor anyagának jellemző hibái jól láthatóak.

A bejárás alkalmával a következőket állapítottam meg:

- a 2 fasor anyaga legalább 100-130 év körüli, összhatását tekintve korához képest ápolts,

gondozott, ott metszési munkákat is végeztek,

- a fa anyag vegyes korú, jellemzően idős egyedekből áll, de jól láthatóak az eltérő időpontban ültetett fák is, ezek kora 40 és 8 év közt van, ez arra utal, hogy az elmúlt évtizedek ápolása során mindig is igyekeztek megóvni, pótolni a fa sor egyedeit,
- a fa sor teljes idősebb anyagán észlelhetők az u. n. látható hibák minden jellemzője, Egyaránt a törzsön, a váz ágakon, a korábbi metszési / sebzési/ felületeken illetve a gyökérszálak körül is.
- a fa sor egyedei kicsi tenyész területtel rendelkeznek, ezt kinőtték, zavarják egymás fejlődését különösen a Gesztenyés utcában, ami azt jelenti, hogy sok év tizeddel korábban az ültetések alkalmával nem vették figyelembe a fa várható korona méretét. A fák ezért felkopaszodtak, súlypontjuk magasra tevődött át. A Zsámbéki úti fák esetén a tőtávolság nagyobb, az megfelelő, ott a fák korona formája kifogástalan és állaguk is jobb ahhoz viszonyítva, hogy az ültetvény idősebb,
- a fának nem csak a törzse, de az ágrendszere is sérült, pudvásodó,
- a pudvásodás nagy mértékű, a törzsek jelentős részét tölti ki, az odvak mélysége eléri az 50 cm-et is, gyakorta több irányból észlelhető a károsodás,
- a fák hatalmas váz ágai részben a lakóházak, a kertek, illetve az úttest fölé tornyosulnak, így szinte kör-körösen veszélyeztetik környezetüket,
- a területen a fák környezetében letört nagyobb méretű ágak vannak, a fákon látszik a letört ágak be nem forrt, nem kezelt pudvasodó nyoma,
- az utca jelentős folyamatos a gyalogos forgalmon, a fák alatt nagy értékű gépkocsik is parkolnak,
- a templom és az Önkormányzat előtt álló gesztenye fák kiemelkedően veszélyes egyedek,
- a templom mellett álló hatalmas méretű Nyárfa pudvásodó, sérült egyed, eltávolítása azonnali feladat, melyre kísérelmet szóban felhívtam, / nem kért vizsgálat /
- a fák közelében, illetve a korona alatt cserjék, főleg bodza bokrok vannak, melyek kárt okoznak a lombkoronába,
- Zsámbéki úton a fák meredek részüben / domb oldalban / vannak, stabilitásuk ezért rossz, kiszakadásuk várható, hiányzik gyökérzetük cca. 40 %-a.
- a fák egy részét néhány évtizede már „ifjították” , azaz eltávolították a vázágakat,
- a fa sor anyaga korához képest jó minőségű, összehasonlítva egy nála fiatalabb Fővárosi fasorral, a minőség számottevően jobb, ezt a kedvezőbb környezeti tényezők okozzák,

A szakvélemény kifejtése előtt egészen röviden ismertem a zöldfelület gazdálkodás

alapelveit, tájékoztatást adok a zöld felületek fa anyagának lehetséges hibáiról és azok felismeréséről.

A fák a zöldfelületek legfontosabb elemei. Szerepük esztétikai és környezetvédelmi szempontból meghatározó. Élettartamuk rendkívül eltérő, ez fajta függvénye, gyakorlatilag 40 és 400 esztendő között változik. Városainkban a felső korhatár 120 év.

A 120 esztendő csak a parkfára vonatkozik, a sorfák élettartama a körülmények miatt sokkal rövidebb. A fák legnagyobb ellensége a környezeti ártalom, bizonyos fa fajták nem tudtak alkalmazkodni a városi körülményekhez illetve nem viselik el a kiültetést követő 60-80 éves korukra észlelt változásokat. Közülük is kiemelkedik a Vadgesztenye.

A múlt század elején, derekán nagy tételben ültetett Vadgesztenye a környezeti szennyeződések miatt mint fa sorok anyaga mára már nem vált be ezért egyedei sérültek kipusztulások folyamatos nem csak a nagy városokban hanem vidéki fasorok esetén is. Megfelelő mikroklíma esetén mint jelenleg a károsodás kisebb mértékű de nem kerülhető el.

Ültetéskor nem vették figyelembe a várható méreteket és ez a fák fejlődését gátolta, ami jelenleg érzékelhető. Kitörésük gyakorisága az elmúlt évtizedben gyakoribb lett nem csak közparkokban de temetőkből magán kertekben is. A megadott jellemzők minden előregedett gesztenye fa sorra jellemzők nem csak a Fővárosban de a kiemelt kertekben Pl. Gödöllői kastély kert, Keszthelyi fa sorok stb.

Gyakori a gyökérnyak pudvásodása, a korona ágak elhalása a fa rész pusztulása, a fák jellemzően nem kidőlnek, hanem a törzs törik el. Amire az elmúlt években számos példa volt.

Különösen jellemző ez hatalmas méretű Gesztenye fákra Pl. Temető, iskola és templom kertek esetében.

A fák kidőlését, elhalását az alábbi okok idézhetik elő:

1./ Jól látható hibák, betegségek.

A **korona rész száradása**, ez lehet teljes vagy részleges, és a csúcs száradása, ami egyes fajtákra jellemző

A **gyökérnyak pudvásodása** és az odvak kialakulása ami miatt az ágak letörhetnek és a fa kidőlhet.

A törzs elágazásánál a nedvesedés hatására **korhadó foltok kialakulása , mely nagy ágak leszakadását és a fa szétszakadását okozhatja.**

A törzsön , a gyökérnyaknál illetve a nagyobb ágakon **gombák jelennek meg** melyek jelzik a belső pudvásodást a várható törési nyomokat.

Fák jelentős megdőlése, ami miatt a súlypont áttevődik.

Élősködők megjelenés a fákon.

A látható hibákat a fa tulajdonosának, ápolójának a szakértőnek észlelnie kell, azokat egy átlagos kertész érzékeli is és a hibák elháríthatók, akár részbeni visszavágás, akár a fa kivágása segítségével .

Esetünkben a beteg fákon szinte minden látható hiba észlelhető.

A látható hibák gyakorlatilag nem egyesével jelennek meg, hanem egy idős fa esetén valamennyi hiba jól észlelhető lesz, azok egymás okozói.

Ezek a hibák jellemzően nem az ápolás elmaradása miatt keletkeznek, hanem az elöregedés egyértelmű jelei.

2./ Rejtett hibák.

Törzsön belüli pudvásodás, amikor is a kéreg és a háncs ép, ott nedvkeringés történik, de a fa belső része elhalt, pudvás. Pl. ez volt az oka 2006. augusztus 20-án A Bem - rakparti balesetnek, ahol is egy Vadgesztenye fa dőlt ki melyet e sorok írója vizsgált. / Esetünkben az útmentés álló fák nagyobb veszélyt jelentenek, mint a Bem rakparton kitört fa, mert a törzs itt magasabb és a letörés erősebb szél miatt bármikor bekövetkezhet /

Korábbi áglevágások , letörések után beforrt, de pudvás nyomok, amikor a fán belül hatalmas **pudvás odvak** képződnek. Ilyen nyomokból a fák jelentős részén több is látható.

Korábbi beforrt sérülések, illetve több tíz éves metszési, vágási, törési nyomok, melyek szinte minden idősebb fán láthatók.

Kéreg elhalása a törzs jelentős részén, belső odvak ez kongó hangot ad.

Mély árok ásása vagy föld munka a fa egyik vagy mindét oldalán / csatorna építése /, aminek következtében elvágják 2-3 méter mélységben a gyökereket is, melyeknek mintegy 40 % a is hiányozhat. Közepes szél is kibillentheti a fát. A fák gyökérnyaka körül odvak alakulhatnak ki, ezek olykor nehezen észlelhetőek.

A felsoroltak részben ma már nem foghatók fel rejtett hibának, mert az elmúlt években tömegesen voltak észlelhetőek fa kidőlések esetén. (Pl. Ostorfa, Vadgesztenye) ezek a hibák ma

már figyelembe veendőek, szakmai körökben ismertek

Egyes fajtákra jellemző, hogy nagyobb eső után a lomb sok vizet vesz fel és saját súlya alatt az ágak letörnek, Pl. Populus, ez is okozott már halálos balesetet Pl. Baján egy szigeti étteremben

3./ Előre nem látható elemi károk.

Hatalmas hó, ónos eső vagy dér nyomása

Szélvihar ami egyes városokban és városrészekben pusztít . Pl. 2006. nyarán a Gellért hegy tabáni oldalán hibátlan, kemény fajú fák törtek ki, vagy 2008. tavaszán , március 1-jén a temetőkben és a Pilisi Park erdőkben és számos temetőben valamint közparkokban is

Sok száz fa dőlt ki és károkat is okozott.

Elsősorban lombos fák károsodnak, ahol is a szelet megtöri a lomb felülete.

Villámcsapás, jeges ár.

A rejtett hibákat nem lehet mindig észlelni és az elemi károkat sem lehet elhárítani, megelőzni.

Az elmúlt években a Fővárosban, de hazánk más területein is hatalmas viharok tomboltak és számtalan fa tört ki, köztük hibátlan fák is de elsősorban a hibás gyökérnyakú vagy elpudivásodott törzsű fák károsodtak erre magán kertekben és temetőkben is számos példa volt.

4./ Esztétikai és elhelyezési problémák.

Sűrűn kiültetett fák esetén nem alakul ki a fajtára jellemző korona forma. Az összenőtt ágrendszer zavarja a fák fejlődését, ágak száradni kezdenek, folyamatos az ágak letörése is e miatt. Az elsűrűsödés a korona elhalása már visszafordíthatatlan. Kialakult gyakorlat az is, hogy nagy koronájú fák közvetlen közelébe, szinte alája ültetik a fákat, az természetes, hogy ezek oldalirányba növekednek és teljesen értéktelen egyedek lesznek.

Ugyancsak gyakorlat, hogy a fák egy része helyben kikelt magcsemete, mindenféle törzs alakítás nélkül, így az értéktelen korcs lett nem rendelkeznek elegendő tenyész területtel . Gyakori a gyomfák tömeges megjelenése mint esetünkben is / Zöld juhar, Fehér akác, Bálványfa ./ A térigény elbírálások előtt indokolt megvizsgálni a fajta tér igényét. A sűrű ültetések ritkítása az ültetést követő 8-10 évben el kell végezni, ennek hiányában az értékes fák is elpusztítják

egymást, mert a lombkorona összeér.

Indokolja a kivágást az is ha már öregedő vagy szélnek erősen kitett fák vasút vagy közút közelében, házak között vannak, mert a várható kidőlésük kiemelt baleset veszélyt jelent.

Esztétikai szempont' illetve a tájba nem illő fajta megléte is indokolja a váltást. A múlt század 30-as éveiben elterjedt táj idegen nyárfák váltása szükséges.

Kialakult gyakorlat hogy Vadgesztenye a Nyár a Fűz és Platán fák esetén nem veszik figyelembe a fák várható méretét, ezért az ültetést követő rövid időn belül azok kinövik a rendelkezésre álló teret.

Válasz a feltett kérdésekre:

1./ Melyek azok a fák melyek eltávolítása azonnal indokolt.

A kifejezetten életveszély fák kijelölése megtörtént az egy piros ponttal lettek megjelölve, továbbá a jelentés tartalmazza az egy út szakaszban megadott kifejezetten veszélyes fák darabszámát is. Ezek a fák semmiféle metszés ápolás segítségével sem hozhatóak rendbe, kivágásuk azonnal elvégzendő. Kiemelkedően veszélyes fa anyag a Zsámbéki úti fa sor az épületek felé hajló egyedei, valamint ahol a gyökérzeti föld bevágások miatt eleve nincs stabilitás. Ezeken a fákon gyakorlatilag minden hiba forrás látható. Sajnos a fiatal fákon is tapasztalható erős törzs sérülés a talaj szintjéhez közel, ezen hiba sem javítható ki.

2./ Melyek azok a fák melyek azonnali ápolást, metszést igényelnek, megmaradásukra még belátható időn belül remény van.

Az előregedett fák koruk miatt nem újíthatóak fel, kivágásuk hosszabb távon nem elkerülhető, de metszés segítségével a közvetlen veszély csökkenthető, de az nem lesz kizárt. **Gyakorlatilag minden idősebb, első menetben kiültetett fa erőteljes metszést igényel amivel a közvetlen veszély mérsékelhető.** El kell távolítani a sérült ágakat, kezelni kell az odvas foltokat, ami nem csak habosítást jelent hanem a folt kitisztítást, a fertőzött rész eltávolítását a seb lekezelést fa seb kezelő anyaggal majd ekkor jöhet a habbal való betömés. A fák metszése alkalmával nagyobb odvak is előkerülhetnek ezért esetenként mérsékelni lehet a favágás alkalmával a fa további sorsát.

A fiatal és közép korú fák esetén biztosítani kell a megfelelő törzs magasságot, le kell vágni a 220- cm magasságig található törzserősítő hajtásokat. Ezek a munkák nagyobb fokú szakmai gyakorlatot igényelnek. A Magyar Szabvány szerint 220 cm a sorfák törzs magassága, mert ez teszi lehetővé alattuk a biztonságos közlekedést mind személyek mind gépkocsik esetében. Az idősebb fák esetén is le kell vágni a lecsüngő ágakat a fenti okok miatt.

3./ Javaslat a meghagyandó fák ápolására.

Minden egyes fa metszést igényel még az egészen fiatal jó minőségű fák is, mert el kell távolítani róluk az oldalsarjakat és le kell kezelni a beferratlan sebeket is elsősorban a fiatal fák gyökérnyakán illetve a törzs alsó harmadában melyeket kapálási hibák okoztak. Ezen hibák több fa kivágását is indokolják a fiatalabb fák közül is.

Javasolt fa védő rácsok rárakása a fiatal illetve a jövőben kihelyezett fára, az kivedi a kapálási hibákat, illetve véd minden mechanikus kártól is:

4./ Kertészeti módszerekkel meg lehetett-e előzni a fa kidőlését?

A hibás, sérült törzsű , pudvásodó végtelenül elöregedett fák hibái nem javíthatók ki .

Annak oka a természete elöregedés amit a leg gondosabb ápolás sem tud meggátolni sőt az időpont kitolását sem. Ezek a fák 20-40 évvel élték túl a nagyobb városokban lévő faj társaikat, amit a jól látható folyamatosan végzett ápolás / metszés / és a kifejezetten kedvező helyi mikro klíma okozott.

A fák jelenlegi állapota nem vezethető vissza emberi mulasztásra.

5./ A szakértő megjegyzési, észrevételei.

Indokolt az út menti szántóföld tulajdonosát felkérni arra, hogy a közúttal párhuzamos de arra ráhajló sérült, dőlés veszélyes akácfáit a saját érdekében vágassa ki. / a várható kidőlés miatti pereket meg kell előzni /

Indokolt a kitermelések következtében Zsámbéki úton a pótlások alkalmával jó minőségű fák felhasználása amint ez a korábbi esetekben is történt. Továbbá nem szabad fát ültetni a kivágott fa közvetlen helyére sem, a gyökérzet ott maradó kártételi miatt. A pótlást a 2 kivágott fa közé kell elhelyezni. Indokolt megtiltani a közterületre való gyümölcsfa és fenyő ültetést, / van rá példa / mert ez a jövőben nem teszi lehetővé az egységes fa sor

kialakítását.

Feltételezhető, hogy egyes zöld mozgalmak képviselői a fa kivágásokat ellenezni fogják, de a balesetek következményeiért sem anyagi se pedig bűnvádi felelősséget nem vállalnak.

Indokolt a fasorok folyamatos vizsgálata 3-5 évente, mert így megelőzhető veszély helyzet kialakulása és egy időben nagyobb tételű fa kitermelése. A vizsgálat alkalmával olyan értékű károsodás sérülés volt látható, ami rendszeres ellenőrzés során nem alakulhat ki kellő 3-5 éves szemlék esetében, ha netán volt ellenőrzés a szakértő nem jelezte az észlelt hibákat a szükséges munkák ezért elmaradtak.

Mint lehetőség adott egyes kiemelt értéket képviselő fák különleges védelme, ahol a forgalom kisebb Pl. az erdeit út bevezető részén jobb oldalt. Ezek a megérdemlik a kiemelt védelmet, de ennek következménye a lehetséges károsodás.

A fa sor egy része gondos ápolás, metszés esetén sem lesz 100-% ban biztonságos, élő anyag esetén a károsodás nem zárható ki.

Minden képen indokolt még a húsvéti ünnepek előtt eltávolítani a templom előtt álló hibás Gesztenye fákat és a nem kért de kivágásra javasolt pudvás, veszélyes Nyárfát is. Továbbá javasolt a parkolás időszaki betiltása a rendkívül veszélye fák környezetében azok eltávolításáig.

A vizsgált fák mennyisége:

Gesztenyés út	Kivágandó	51 db
	Kezelendő	94 db
Zsámbéki út	Kivágandó	74 db
	Kezelendő	62 db
Összesen vizsgált fa:		281 db
Kozáromi út	Kezelendő	7 db

A legfiatalabb fák vizsgálata nem képezte a szakvélemény tárgyát, azok minőségével az nem is foglalkozik ez mintegy 50-60 db fát jelent de megbízót a bejárás alkalmával a szakértő szóban felhívta ezen fák metszési munkáinak elvégzésére és a megfelelő korona magasság

kialakítására.

A fák metszése kiemelkedő szaktudást igényel, erre csak megbízható szakember alkalmas.

A szakértő egyben tájékoztatja megbízóját, hogy egy fa kidőlése miatti kárért, esetleges balesetért a fa tulajdonosa, annak ápolója a hibát nem észlelő illetve nem jelző szakember a felelős, de azok is, akik a veszély elhárítását gátolják, a munka végzését megnehezítik. Továbbá indokolt a metszési munkák folyamatos ellenőrzése, az sem kizárt, hogy a metszések során nagyobb mértékű pudvás foltok kerülnek elő, ami a fa eltávolítását indokolja.

Budapest, 2017-03-27.

Móczár Béla